УДК 330
DOI: 10.31891/2307-5740-2018-262-5(1)-190-193

РЗАЄВА Т. Г.,
ЛУЧУК Д. О.
Хмельницький національний університет

АНАЛІТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ СКЛАДОВИХ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ З ПОЗИЦІЙ ОЦІНКИ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

В статті досліджено теоретичні підходи до розуміння сутності ресурсного потенціалу підприємства. Окреслено основні площини досліджень ресурсного потенціалу. Визначено проблемні питання, що утруднюють процес аналітичного обґрунтування складових ресурсного потенціалу. Доведено, що окреслені площини досліджень формують складові ресурсного потенціалу. Кількість складових ресурсного потенціалу у сучасних дослідженнях різко різниться. Характерно як розгалуження, так і дублювання їх змісту. Запропоновано окреслити складові ресурсного потенціалу, що формуються на складових фінансово-виробничих ресурсів. Запропоновано розробити критерії оцінки ресурсного потенціалу у розрізі складових за показниками ефективності використання фінансово-виробничих ресурсів.

Ключові слова: ресурсний потенціал, наявність ресурсів, потенціал економічного росту, оптимальна структура потенціалу, критерії ресурсного потенціалу.

RZAIEVA T.,
LUCHUK D.
Khmelnytsky National University

ANALYTICAL REFORM OF THE COMPOSITIONAL RESOURCE POTENTIAL FROM THE POSITIONS OF ASSESSMENT OF THE PERSPECTIVES OF DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISE

The article investigates theoretical approaches to understanding the essence of the resource potential of the enterprise. The main areas of exploration of resource potential are outlined. The direction of research of resource potential as a potential of economic growth is outlined. The problem of the formation of the potential and its evaluation at the enterprise is identified, problems are identified, and the problems of the analytical substantiation of the components of the resource potential are complicated, and the resource potential of the enterprise is emphasized. represents a certain amount of financial and productive resources. It was emphasized that the volume of resource potential is not constant and changes It is proposed to outline the components of the resource potential that are being formed on the components of financial and industrial resources. It is proposed to outline the components of the resource potential that are formed on the components of financial and production resources. It is proposed to develop criteria for evaluating the resource potential in terms of its components based on the indicators of the efficiency of the use of financial and industrial resources. The expediency of studying the intensity of the dynamics of indicators of the efficiency of the use of resource potential has been proved. The importance of studying the relationship between the growth rates of the efficiency of the use of resource potential is substantiated. It was emphasized on expediency of using financial reporting indicators for resource potential assessment.

Key words: resource potential, availability of resources, potential of economic growth, optimal potential structure, criteria of resource potential.

Постановка проблеми. Стратегія і тактика будь-якого підприємства з одного боку впливає на його ресурсний потенціал, а з іншого формує його обсяги та складові. Ресурсний потенціал підприємства виступає основним чинником, що забезпечує можливості та формує перспективи його стабільного розвитку. Для ефективного функціонування підприємства необхідна оптимальна структура ресурсного потенціалу та оцінка його раціонального та ефективного використання. Ресурсний потенціал, представляє собою максимально можливу наявність виробничих ресурсів, які можуть бути використані для виробництва та реалізації продукції (робіт, послуг), Тому, на сьогодні, за умов енергосировинних проблем, є важливим досліджувати питання оцінки потенціалу, формування його оптимальної структури та оцінки ефективності його використання. Питання структури потенціалу є дискусійними та потребують відповідного дослідження, з урахуванням проблем ефективності його використання.

Аналіз останніх досліджень. Різні аспекти формування, оцінки, ефективності використання потенціалу вивчають С.Б. Алєксєєв, Є.І. Жебокритський, В.М. Гавва, Е.А. Божко, В.І. Довбенко, М.А. Комарова, Н.С. Краснокутська, В.М. Мельник, Л.Г. Окорокова, Г.М. Підлісецький, А.Н. Романова, В.В. Романова, М.І. Толкач, О.В. Ульянченко та ін. Так С.Б. Алєксєєв, Є.І. Жебокритський вивчають ресурсний потенціал, його розуміння та структуру на рівні підприємства [1]. В.М. Гавва, Е.А. Божко досліджують питання формування потенціалу та його оцінювання [3]. В.І. Довбенко, В.М. Мельник досліджують питання потенціалу як основи розвитку підприємства [4]. О.М. Коваль досліджує питання оптимізація ефективності використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств України [5]. Г.М. Підлісецький, М.І. Толкач вивчають проблеми підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу аграрного сектору [21]. Н.С. Краснокутська вивчає питання формування та оцінки потенціалу підприємства [6]. М.А. Комарова, А.Н. Романова вивчають

ресурсний потенціал як потенціал економічного росту [10]. В.В. Романова досліджує проблеми взаємозв'язку та взаємовпливу конкурентоспроможності підприємства та його конкурентоспроможного потенціалу. Взаємозв'язок конкурентоспроможності і конкурентоспроможного потенціалу [11]. Т.А. Талах вивчає ресурсний потенціал як основу успішного розвитку [12].

Питання та проблеми формування оцінки ефективності використання у сучасній науці вивчаються значним колом дослідників. Важливо зауважити, що більшість науковців не є одностайними щодо питань структури потенціалу, його складових та проблем оптимізації його обсягів. Тому зазначені проблеми є актуальними і потребують подальшого дослідження.

Мета дослідження. Метою статті є дослідження існуючих теоретичних підходів до оцінки ресурсного потенціалу, вивчення його складових у розрізі наукових підходів та обґрунтування його укрупнених елементів з позицій перспектив розвитку підприємства. Мета статті може бути досягнута шляхом виконання таких завдань: дослідження існуючих підходів до розуміння ресурсного потенціалу; дослідження та укрупнення існуючих складових ресурсного потенціалу з позицій економічного аналізу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Потенціал підприємства представляє собою інтегральне відображення (оцінка) поточних і майбутніх можливостей економічної системи трансформувати вхідні ресурси за допомогою притаманних її персоналу підприємницьких здібностей в економічні блага, максимально задовольняючи в такий спосіб корпоративні та суспільні інтереси [3, с. 117]. Науковці різних рівнів досліджують поняття ресурсного потенціалу відповідно до висунутих критеріїв ресурсного потенціалу, його ознак та характеристик. Розуміння ресурсного потенціалу у кожному окремому випадку обумовлює відповідно основні його складові та елементи. Розглянемо основні підходи щодо розуміння ресурсного потенціалу, що представлено нами у табл. 1.

Різноплановість розуміння ресурсного потенціалу підприємства обумовлює відповідно різноманітність складових ресурсного потенціалу, які є розгалуженими, в окремих випадках дублюються. Розгалуження та дублювання складових ресурсного потенціалу створює ряд проблем щодо його аналітичної оцінки у розрізі його складових. Є важливим розглянути основні складові ресурсного потенціалу, що представлено нами у табл. 2.

Дослідження інформації табл. 2 дало змогу узагальнити окремі складові ресурсного потенціалу та зауважити наступне. Так більша частина науковців обирає фінансовий потенціал, оскільки саме фінансовий потенціал у достатньому обсязі є запорукою фінансової стійкості та конкурентоспроможності господарюючого суб'єкта. Важливе місце у структурі ресурсного потенціалу займає матеріальний (матеріально-технічний потенціал, потенціал оборотних фондів). Виникає деяке дублювання щодо потенціалу основних виробничих фондів, який дещо перегукується із техніко-технологічним потенціалом. Спостерігається деяке дублювання складових трудового, кадрового, інтелектуального та інших видів потенціалу, що пов'язаний з трудовими ресурсами. Важливо зауважити, що окремі складові ресурсного потенціалу, що пропонуються, на нашу думку, не є доцільними, оскільки є занадто розгалуженими. Зазначена проблема утруднює питання оцінки його наявності, ефективності функціонування та потреби.

Таблиця 1

Теоретичні підходи до розуміння поняття «ресурсний потенціал»

Автор	Визначення
Алєксєєв С. Б.	Сукупність ресурсів, що є у розпорядженні підприємства, а також спроможність працівників і менеджерів використовувати ресурси з метою виробництва товарів (послуг) та отримання максимального прибутку [1, с.54]
Бараш Ю.С.	Інтегральна числова оцінка ефективності використання в процесі підприємницької (комерційної) діяльності різних видів ресурсів, необхідних для виробництва і збуту готової продукції [2, с.208]
Коваль О.М.	Ресурсний потенціал означає можливий прояв дії або функції ресурсів, які поки що невикористані [5, с. 4]
Мельник М.В. і Герасімова Є.Б.	Сукупність ресурсів організації (трудових і виробничих), що забезпечують безперервність і ефективність її діяльності [7, с. 192]
Окорокова Л.Г.	Ресурсним потенціалом підприємства є сукупність усіх ресурсів підприємства, що забезпечують можливість отримання максимального економічного ефекту в заданий момент часу [8, с. 293]
Підлісецький Г.М.	Сукупність взаємозв'язаних ресурсів, зокрема, земельних, матеріально-технічних, трудових, фінансових [9, с. 18]
Комарова М.А.	Означає можливість, потужність, це система ресурсів, взаємопов'язана сукупність матеріально-речових, енергетичних, інформаційних засобів, а також самих працівників, що використовують (або можуть використовувати) їх у процесі виробництва матеріальних благ і услуг [10, с. 567]
Талах Т.А.	Ресурсний потенціал – це сукупність різних видів ресурсів, що знаходяться на підприємстві [12, с. 2]
Ульянченко О.В.	Сукупність ресурсів певної кількості і якості, які необхідні для розширеного відтворення еколого-соціально-економічної системи, і які через свою абсолютну або відносну обмеженість задають межі поточного і майбутнього розвитку [13, с. 29]

Узагальнення існуючих теоретичних підходів дає змогу нам зауважити, що ресурсний потенціал підприємства представляє собою певний обсяг фінансово-виробничих ресурсів, який не є постійним і змінюються відповідно до потреб виробництва та перспектив розвитку господарюючого суб'єкта, а ефективне використання яких сприяє підвищенню ефективності функціонування підприємства, його фінансовій стійкості, оптимізує рівень конкурентоспроможності та дає можливість отримати максимальний результат за мінімальних витрат.

Таблиця 2

Складові ресурсного потенціалу у розрізі різних площин дослідження

Потенціал	Представники напрямку							
	Бутенко Г. Д.	Гросул В. А.	Дем'яненко Т. І.	Гончар М. В.	Демченко О. В.	Іщук С.О	Козловський В.О.	Калюжна Н. Г.
Природний	+							
Трудовий	+	+	+	+	+			+
Фінансовий	+	+	+	+			+	+
Матеріальний		+	+		+			
Матеріально-технічний	+							
Потенціал нематеріальних активів	+	+	+					
Інформаційний	+			+		+		+
Організаційний		+						
Інформаційно-методичний			+					
Техніко-технологічний				+		+	+	+
Мотиваційний				+				
Ринковий				+				
Інтелектуальний				+				
Комунікаційний				+				
Науково-дослідний				+				
Основних виробничих фондів						+		
Потенціал оборотних фондів						+		
Земельний						+		
Кадровий						+		
Виробничий							+	
Маркетинговий							+	
Інфраструктурний							+	
Просторовий								+
Предметів праці								+

Важливо зауважити, що за потребами економічного аналізу, є важливим узагальнити напрями оцінки потенціалу та його дослідження відповідно до запропонованого нами визначення. Вважаємо за доцільне запропонувати такі складові фінансово-виробничого потенціалу, а саме: фінансовий потенціал, потенціал основних фондів, потенціал матеріальних ресурсів, потенціал трудових ресурсів. Стосовно оцінки фінансового потенціалу важливо наголосити на доцільності дослідження власного та запозиченого фінансового потенціалу, а саме власних (власний капітал) та запозичених фінансових ресурсів (довгострокові та поточні зобов'язання). Для аналітичного дослідження фінансово-виробничого потенціалу є важливим проаналізувати динаміку складових потенціалу та оцінити структуру ресурсного потенціалу у розрізі складових фінансово-виробничих ресурсів. Важливою з точки зору економічного аналізу є оцінка ефективності використання складових ресурсного потенціалу. За сучасних умов є актуальним дослідження складових ресурсного потенціалу під кутом соціальних характеристик. Не менш важливим є оцінка інтенсивності динаміки, взаємозв'язку та взаємозалежності показники ефективності використання ресурсного потенціалу.

Висновки. За сучасних умов господарювання є доцільним вивчати ресурсний потенціал підприємства у розрізі складових фінансово-виробничих ресурсів, які є основою функціонування підприємства. Оскільки структура та обсяг ресурсного потенціалу не є постійними і змінюються відповідно до мети функціонування підприємства є важливим вивчати ресурсний потенціал відповідно до потреб економічного аналізу, відповідно до складових потенціалу та критеріїв його оцінки. Так, є доцільним розробити критерії оцінки ресурсного потенціалу у розрізі складових за показниками ефективності використання фінансово-виробничих ресурсів, з урахуванням їх інтенсивності динаміки та оцінки взаємозв'язку та взаємозалежності темпів зростання показників ефективності. Такий підхід до аналітичної оцінки потенціалу дасть змогу здійснювати оперативний контроль та аналіз рівня ділової активності та конкурентоспроможності підприємства.

Література

1. Алєксєєв С. Б. Визначення поняття "ресурсний потенціал підприємства" [Електронний ресурс] / С.Б. Алєксєєв, Є.І. Жебокритський // Держава та регіони. Сер.: Економіка та підприємництво. – 2014. – № 2. – С. 53–56. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2014_2_11

2. Бараш Ю. С. Обґрунтування оптимальної моделі управління залізничним транспортом / Ю.С. Бараш // Вісн. Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна. – Д. : Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. транспорт. ім. акад. В. Лазаряна. – 2005. – Вип. 9. – С. 208–213.

3. Гавва В.Н. Потенціал підприємства: формування та оцінювання : навч. посібник / В.М. Гавва, Е.А. Божко. – К. : Центр навчальної літератури, 2011. – 224 с.

4. Довбенко В. І. Потенціал і розвиток підприємства : навч. посіб. / В. І. Довбенко, В. М. Мельник – Львів, 2011. – 229 с.

5. Коваль О.М. Оптимізація ефективності використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств України [Електронний ресурс] / О.М. Коваль. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnau/ 2012_154_1/10kom.pdf

6. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка / Краснокутська Н.С. – Київ : Центр навчальної літератури. 2005. – 352 с.

7. Мельник М.В. Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства : навч. посібник / Мельник М.В., Герасимова Є.Б. – М. : ФОРУМ; ИНФРА-М, 2011. – 192 с.

8. Окорокова Л.Г. Ресурсный потенциал предприятий / Л.Г. Окорокова. – СПб : СПбГТУ, 2001. – 293 с.

9. Підлісецький Г.М. Підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу аграрного сектору / Г.М. Підлісецький, М.І. Толкач // Економіка АПК. – 2011. – № 5. – С. 65–66.

10. Ресурсний потенціал економічного росту / [під ред. М.А. Комарова, А.Н. Романова]. – М. : Путь России, 2002. – 567 с.

11. Романова В.В. Взаємозв'язок конкурентоспроможності і конкурентоспроможного потенціалу / В.В. Романова // Держава та регіони: Сер.: Економіка і підприємництво. – 2011. – № 1. – С. 283–285.

12. Талах Т. А. Ресурсний потенціал підприємства як основа успішного розвитку / Т.А. Талах // Луцький НТУ «Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». – 2012. – Випуск 9 (33). – Ч. 3. – 46 с.

13. Ульянченко О.В. Ресурсный потенциал аграрного сектора экономики Украины: управленческий аспект / О.В. Ульянченко. – 2013. – 68 с.

References

1. Alieksieiev S. B. Vyznachennia poniattia "resursnyi potentsial pidpryiemstva" [Elektronnyi resurs] / S.B. Alieksieiev, Ye.I. Zhebokrytskyi // Derzhava ta rehiony. Ser.: Ekonomika ta pidpryiemnytstvo. – 2014. – № 2. – S. 53–56. – Rezhym dostupu : http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2014_2_11

2. Barash Yu. S. Obgruntuvannia optymalnoi modeli upravlinnia zaliznychnym transportom / Yu.S. Barash // Visn. Dnipropetr. nats. un-tu zalizn. transp. im. akad. V. Lazariana. – D. : Vyd-vo Dnipropetr. nats. un-tu zalizn. transport. im. akad. V. Lazariana. – 2005. – Vyp. 9. – S. 208–213.

3. Havva V.N. Potentsial pidpryiemstva: formuvannia ta otsiniuvannia : navch. posibnyk / V.M. Havva, E.A. Bozhko. – K. : Tsentr navchalnoi literatury, 2011. – 224 s.

4. Dovbenko V. I. Potentsial i rozvytok pidpryiemstva : navch. posib. / V. I. Dovbenko, V. M. Melnyk – Lviv, 2011. – 229 s.

5. Koval O.M. Optymizatsiia efektyvnosti vykorystannia resursnoho potentsialu silskohospodarskykh pidpryiemstv Ukrainy [Elektronnyi resurs] / O.M. Koval. – Rezhym dostupu : http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnau/ 2012_154_1/10kom.pdf

6. Krasnokutska N.S. Potentsial pidpryiemstva: formuvannia ta otsinka / Krasnokutska N.S. – Kyiv : Tsentr navchalnoi literatury. 2005. – 352 s.

7. Melnyk M.V. Analiz finansovo-hospodarskoi diialnosti pidpryiemstva : navch. posibnyk / Melnyk M.V., Herasymova Ye.B. – M. : FORUM; YNFRA-M, 2011. – 192 s.

8. Okorokova L.H. Resursnyi potentsyal predpryiatyi / L.H. Okorokova. – SPb : SPbHTU, 2001. – 293 s.

9. Pidlisetskyi H.M. Pidvyshchennia efektyvnosti vykorystannia resursnoho potentsialu ahrarnoho sektoru / H.M. Pidlisetskyi, M.I. Tolkach // Ekonomika APK. – 2011. – № 5. – S. 65–66.

10. Resursnyi potentsial ekonomichnoho rostu / [pid red. M.A. Komarova, A.N. Romanova]. – M. : Put Rossyy, 2002. – 567 s.

11. Romanova V.V. Vzaiemozviazok konkurentospromozhnosti i konkurentospromozhnoho potentsialu / V.V. Romanova // Derzhava ta rehiony: Ser.: Ekonomika i pidpryiemnytstvo. – 2011. – № 1. – S. 283–285.

12. Talakh T. A. Resursnyi potentsial pidpryiemstva yak osnova uspishnoho rozvytku / T.A. Talakh // Lutskyi NTU «Ekonomichni nauky. Seriia «Oblik i finansy»/ – 2012/ – Vypusk 9 (33). – Ch. 3. – 46 s.

13. Ulianchenko O.V. Resursnyi potentsyal ahrarnoho sektora ekonomyky Ukrayny: upravlencheskyi aspekt / O.V. Ulianchenko. – 2013. – 68 s.

Рецензія/Peerreview : 04.10.2018 Надрукована/Printed : 31.10.2018
Рецензент: д. е. н., проф. Войнаренко М. П.